

خلاصه مدیریتی

اهمیت توسعه تجارت با کشورهای آفریقایی و شناسایی و اولویت‌بندی تجارت کالایی-کشوری با این جغرافیا، به جهت اثر مثبت تجارت بر رشد اقتصادی کشورها و اهمیت تنوع شرکای تجاری در اقتصاد هر کشور، به طور خاص مورد توجه سیاست-گذاران و فعالان اقتصادی ایران بوده است. بدین منظور، طرح پیش رو، چندین مسأله را مورد مطالعه قرار داده است. یکی اینکه، مزیت نسبی آشکارشده ایران در صادرات چه محصولاتی است. ویژگی‌های اقتصاد کلان کشورهای آفریقایی چیست. سومین دغدغه این طرح، بررسی تجارت محصولی کشورهای منتخب آفریقایی و انتخاب ترکیب کشور-محصول واقع‌بینانه در صادرات محصولات به کشورهای قاره آفریقا است. این مباحث به کمک الگوی پشتیبان تصمیم انجام می‌شود. چهارمین موضوع، نقش ایران و رقبای عمده تجاری آن در فعالیت‌های اقتصادی کشورهای آفریقایی منتخب است. در پایان، ارزیابی روش‌های ورود مناسب به بازارهای بین‌المللی از دیگر مسائل مورد بررسی این طرح می‌باشد. به عبارت دیگر، آیا صادرات مستقیم ایران به این کشورها مزیت دارد یا تولید مستقیم در آن کشورها از توجیه پذیری بیشتری برخوردار است. در ادامه به تفکیک کشورهای منتخب آفریقایی [الجزایر، ساحل عاج، مصر، نیجریه، آفریقای جنوبی و تانزانیا]-با توجه به خروجی الگو و به انتخاب اتاق مشترک ایران-آفریقا، اولویت‌بندی فرصت‌های واقعی صادراتی شناسایی شده با راهبرد توسعه صادرات و حفظ موقعیت بازاری ارائه می‌شود.

❖ الجزایر

الجزایر یکی از کشورهای پرجمعیت قاره آفریقا به شمار می‌رود و بازار تقریباً متوسط رو به بزرگ ارزیابی می‌شود. جمعیت این کشور در سال ۲۰۲۱ بیش از ۴۴ میلیون نفر بوده است تولید ناخالص داخلی الجزایر طی دوره ۲۰۰۰ تا ۲۰۲۱، بعد از نیجریه و آفریقای جنوبی، در جایگاه سوم کشورهای آفریقای قرار دارد. متوسط رشد اقتصادی این کشور طی دوره مزبور حدود ۳ درصد بوده است. متوسط درآمد سرانه که می‌تواند قدرت خرید نسبی بازار مصرف الجزایر را نشان دهد، طی دوره مورد اشاره حدود ۴ هزار دلار بوده است.

الجزایر به طور متوسط طی دوره ۲۰۱۵-۲۰۲۲ سالانه حدود ۴۳ میلیارد دلار واردات کالایی از دنیای خارج داشته است که سهم ایران طی این دوره حدود ۴۰ میلیون دلار بوده است. به بیان دیگر، حدود ۰/۱ درصد واردات الجزایر از ایران تأمین می‌شود. طبق بررسی‌های انجام شده، ایران پتانسیل گسترش صادرات در فعالیت‌های «تولید مواد شیمیایی و فرآورده‌های شیمیایی»، «تولید فرآورده‌های غذایی، انواع آشامیدنی‌ها، توتون و تنباکو»، «تولید ماشین‌آلات و تجهیزات طبقه‌بندی نشده در جای دیگر» و «تولید محصولات فلزی ساخته شده، به‌جز ماشین‌آلات و تجهیزات» را دارد.

از بررسی سبد وارداتی الجزایر از دنیا مشخص شد که کالاهای مرتبط با پنج فعالیت عمده «تولید فرآورده‌های غذایی، انواع آشامیدنی‌ها و توتون و تنباکو»، «تولید ماشین‌آلات و تجهیزات طبقه‌بندی نشده در جای دیگر»، «کشاورزی و جنگلداری»،

«تولید مواد شیمیایی و فرآورده‌های شیمیایی» و «تولید وسایل نقلیه موتوری، تریلر و نیم تریلر» مورد توجه الجزایر می‌باشد. همچنین، طبق مطالعات، فعالیت‌های صنعتی همچون تولید و مونتاژ خودرو، شناسایی پتانسیل بخش معدن از طریق ارزیابی زمین‌شناسی و استانداردسازی و ترویج تولید دارو و تجهیزات پزشکی از جمله مواردی هستند که مورد توجه دو کشور جهت توسعه تجارت قرار گرفته است.

بر اساس الگوی پشتیبان تصمیم، ۸ فرصت صادراتی ایران به الجزایر شناسایی شده که هم‌اکنون ایران در این بازارهای الجزایر حضور ندارد. اولویت‌بندی فرصت‌های واقعی صادراتی ایران به الجزایر به شرح زیر است.

- ماشین‌آلات و تجهیزات طبقه‌بندی نشده در جای دیگر است. بازار ماشین‌آلات مرتب‌سازی
- داروهایی که از دو یا چند ماده ترکیب شده با هم برای استفاده مصارف درمانی یا پیشگیری از بیماری تهیه شده‌اند
- سایر قالب‌ها و میله‌ها از آهن یا فولاد غیرممزوج (غیرآلیاژی) که بیشتر از آهنگری روی آن کار نشده. نورد گرم، گرم کشیده شده
- تیوپ‌ها، لوله‌ها و پروفیل‌های توخالی، بدون درز از آهن یا فولاد (به استثنای محصولات چدنی)
- پوشاک ساخته شده از نمد یا منسوجات بدون بافت اعم از اشباع شده، روکش شده، پوشانده شده یا چند لایه
- شال، روسری، شال یا دستمال گردن، سرپوش زنانه توری، روپوش و اجناس مشابه (به استثنای بافتنی یا قلاب‌بافی)
- منجوق‌های شیشه‌ای
- کاغذ پوست گیاهی، کاغذهای روغنی، کاغذهای استنسیل و گلاسه و سایر کاغذهای شفاف لعاب‌دار

از مطالعه تجارت کالایی ایران به الجزایر طی سال‌های ۱۳۹۶-۱۴۰۰ مشاهده شد که ایران در کالاهایی تجارت داشته که چندان اولویت بالایی ندارند. جهت بررسی دقیق‌تر آمار و ارقام تجارت محصولات با سهم بیش از ۲ درصد در سبد صادراتی ایران به الجزایر به پیوست طرح، جدول محصولات صادراتی ایران به کشورهای منتخب آفریقایی طی سال‌های ۱۳۹۶-۱۴۰۰ مراجعه شود.

❖ ساحل عاج

جمعیت ساحل عاج در سال ۲۰۲۱ حدود ۲۷/۵ میلیون نفر بوده است که در میان کشورهای قاره آفریقا، جایگاه شانزدهم را به خود اختصاص می‌دهد. تولید ناخالص داخلی سالانه این کشور طی دوره ۲۰۰۰ تا ۲۰۲۱ به طور متوسط حدود ۳۸ میلیارد دلار بوده است که از این منظر در رتبه دوازدهم در میان کشورهای آفریقایی قرار دارد. متوسط رشد تولید ناخالص داخلی و درآمد سرانه ساحل عاج طی دوره مزبور به ترتیب ۳/۶۲ درصد بوده است. جایگاه ساحل عاج از منظر متوسط درآمد سرانه در قاره آفریقا ۱۷ام است. به طور کلی، اندازه بازار ساحل عاج در میان قاره آفریقا متوسط ارزیابی می‌شود.

ساحل عاج طی دوره ۲۰۱۵-۲۰۲۲ به طور متوسط سالانه حدود ۱۲ میلیارد دلار از دنیای خارج واردات کالایی داشته است، که سهم ایران طی این دوره حدود ۱۰ میلیون دلار بوده است. به بیان دیگر، کمتر از ۰/۱ درصد واردات ساحل عاج از ایران تأمین می‌شود. ایران پتانسیل گسترش صادرات در فعالیتهای «تولید مواد شیمیایی و فرآورده‌های شیمیایی»، «تولید کک و فرآورده‌های حاصل از پالایش نفت»، «تولید فلزات پایه» و «کشاورزی و جنگلداری» را دارد. به عبارت دقیق‌تر، اگرچه ایران در این فعالیت‌ها توان صادراتی به دنیای خارج را دارد؛ اما سهم ناچیز (در فعالیتهای «تولید مواد شیمیایی و فرآورده‌های شیمیایی» و «تولید کک و فرآورده‌های حاصل از پالایش نفت») و نزدیک به صفر (در فعالیتهای «تولید فلزات پایه» و «کشاورزی و جنگلداری») در سبد وارداتی ساحل عاج را به خود اختصاص داده است.

سبد وارداتی ساحل عاج از دنیا مبین آن است که ساحل عاج به طور عمده کالاهای مرتبط با پنج فعالیت «تولید فرآورده‌های غذایی، انواع آشامیدنی‌ها و توتون و تنباکو»، «استخراج نفت خام و گاز طبیعی و معدن»، «تولید مواد شیمیایی و فرآورده‌های شیمیایی»، «تولید ماشین‌آلات و تجهیزات طبقه‌بندی نشده در جای دیگر» و «تولید وسایل نقلیه موتوری، تریلر و نیم تریلر» را وارد می‌کند. همچنین، چهار فعالیت «کک و فرآورده‌های حاصل از پالایش نفت»، «تولید مواد شیمیایی و فرآورده‌های شیمیایی»، «تولید فلزات پایه» و «کشاورزی و جنگلداری» پتانسیل‌های صادراتی شناسایی شده ایران به ساحل عاج هستند. به علاوه، طبق مطالعات، بخش‌های کشاورزی، انرژی، خودرو، تولید و ساخت کالا، داروسازی، تجهیزات پزشکی و به طور خاص، معدن، مخابرات و نفت ایران مورد توجه کشور ساحل عاج بوده است.

بر اساس الگوی پشتیبان تصمیم، ۲۵ فرصت صادراتی ایران به ساحل عاج شناسایی شده است که از بین بازار ۲۵ گروه کالایی، ایران تنها در ۱۰ بازار آن حضور دارد و سهم بازاری ایران در این بازارها بسیار ناچیز و نزدیک به صفر است. این فرصت‌های شناسایی شده، با راهبرد حفظ موقعیت بازار (دو محصول اول) و توسعه صادرات (۲۳ محصول بعدی) هستند که اولویت‌بندی فرصت‌های واقعی صادراتی ایران به این کشور به شرح زیر است.

○ مخمرها، فعال یا غیرفعال، سایر موجودات ذره‌بینی تک سلولی مرده، ۱ بیکیینگ پودرهای آماده ...

- عصاره مالت، فرآورده‌های غذایی از آرد، غلات، کنجاله (زبره)، نشاسته یا عصاره مالت، فاقد کاکائو یا حاوی کمتر از ۴۰ درصد وزنی کاکائوی محاسبه شده بر اساس چربی گرفته شده که در جای دیگر گفته نشده و مشمول سر شماره دیگر نشده باشد
 - پلیمرهای اتیلن در اشکال اولیه
 - چسب‌های آماده و سایر چسباننده‌های آماده که در جای دیگر گفته نشده یا در سر شماره دیگر نباشد. محصولات مناسب برای استفاده به عنوان چسب
 - مخازن آب، مخازن، خمره‌ها و ظروف مشابه از آهن یا فولاد برای هر ماده‌ای
 - میلان پزشکی، جراحی، دندانپزشکی یا دامپزشکی، به عنوان مثال میز جراحی، میز معاینه
 - غذاهای آماده که از پف کردن ۱ یا برشته کردن و تفت دادن غلات یا محصولات غلات به دست می‌آیند، به عنوان مثال ذرت
 - فرش‌ها و سایر کفپوش‌های از جنس مواد نسجی، گره باف اعم از اینکه ساخته شده باشند یا نشده باشند از ...
 - کفش‌های ضد آب با زیره و رویه بیرونی از لاستیک یا پلاستیک یا کائوچو که رویه آن ...
 - قاب‌های چوبی برای نقاشی، عکس، آینه یا اشیاء مشابه
 - پلیمرهای اکریلیک در اشکال اولیه
 - پلیمرهای کلورووینیل یا سایر الفین‌های هالوژنه در اشکال اولیه
 - توربین‌های بخار آب و سایر توربین‌های بخار؛ بخش‌هایی از آن
 - سایر ماشین‌آلات جابجایی، درجه‌بندی، تسطیح، تراش، حفاری، خرد، متراکم و یا استخراج کردن
 - ورقه ساز با غلتک یا سایر ماشین غلتک پیچ (غیر از آن‌هایی که برای فلزات یا شیشه باشد) و غلتک‌های آن‌ها
 - زوایا، اشکال و مقاطع آهن یا فولاد غیرممزوج (غیرآلیاژی)
 - سایر قالب‌ها و میله‌ها از آهن یا فولاد غیرممزوج (غیرآلیاژی) که بیشتر از آهن‌گری روی آن کار نشده. نورد گرم، گرم کشیده شده
 - تیوپ‌ها، لوله‌ها و پروفیل‌های توخالی از چدن
 - بدنه‌ها از جمله کابین، برای تراکتور، وسایل نقلیه موتوری برای حمل ده نفر یا بیشتر
 - فنر و فنرهای صفحه‌ای از آهن یا فولاد (به استثنای فنرهای ساعت و ساعت، ...)
 - تخته خرده چوب، تخته رشته‌ای جهت دار «او اس بی» و تخته‌های مشابه «به عنوان مثال تخته ویفری» از چوب
 - پیراهن‌های مردانه یا پسرانه (به استثنای بافتنی یا قلاب‌بافی، پیراهن شب، کت تک و سایر جلیقه‌ها)
 - جلیقه‌های تک زنانه یا دخترانه، جلیقه، کت و شلوار، شورت، شلوارک، لباس خواب
 - کالاهای مربوط به مبلمان داخلی از انواع پارچه‌های نساجی (به استثنای پتو و پتوی مسافرتی)
 - پوشاک و لوازم جانبی پوشاک نوزادان از جنس پارچه (به استثنای بافتنی یا قلاب‌بافی)
- از مطالعه تجارت کالایی ایران به ساحل عاج طی سال‌های ۱۳۹۶-۱۴۰۰ مشاهده شد که ایران در کالاهایی تجارت داشته که چندان اولویت بالایی ندارند. جهت بررسی دقیق‌تر آمار و ارقام تجارت محصولات با سهم بیش از ۲ درصد در سبد صادراتی ایران به ساحل عاج به پیوست طرح، جدول محصولات صادراتی ایران به کشورهای منتخب آفریقایی طی سال‌های ۱۳۹۶-۱۴۰۰ مراجعه شود.

❖ مصر

مصر سومین کشور پرجمعیت قاره آفریقا به شمار می‌رود. این کشور در سال ۲۰۲۱ بیش از ۱۰۹ میلیون نفر جمعیت داشته است. متوسط تولید ناخالص داخلی مصر طی دوره ۲۰۰۰-۲۰۲۱ حدود ۲۱۲ میلیارد دلار بوده است که از این منظر نیز کشور سوم قاره آفریقا محسوب می‌شود. مصر طی دوره مزبور به طور متوسط سالانه بیش از ۴/۳ درصد رشد اقتصادی تجربه کرده است. متوسط درآمد سرانه مصر طی دوره مورد اشاره تقریباً با درآمد ساحل عاج برابر می‌کند.

مصر طی دوره ۲۰۱۵-۲۰۲۲ به طور متوسط سالانه بیش از ۷۳ میلیارد دلار واردات کالایی از دنیای خارج داشته است، که سهم ایران از آن کمتر از پنج صدم (۰/۰۵) درصد است. ایران پتانسیل گسترش صادرات در فعالیت‌های «تولید مواد شیمیایی و فرآورده‌های شیمیایی»، «تولید فرآورده‌های غذایی، انواع آشامیدنی‌ها و توتون و تنباکو»، «تولید کاغذ و فرآورده‌های کاغذی، چاپ و تکثیر رسانه‌های ضبط شده»، «تولید ماشین‌آلات و تجهیزات طبقه‌بندی نشده در جای دیگر» و «تولید داروها و فرآورده‌های دارویی شیمیایی و گیاهی» را دارد.

سبد وارداتی مصر از دنیا مبین آن است که این کشور به طور عمده کالاهای مرتبط با پنج فعالیت را وارد می‌کند. این پنج فعالیت عمده عبارتند از: «تولید مواد شیمیایی و فرآورده‌های شیمیایی»، «کشاورزی و جنگلداری»، «تولید فرآورده‌های غذایی، انواع آشامیدنی‌ها و توتون و تنباکو»، «تولید کک و فرآورده‌های حاصل از پالایش نفت» و «استخراج نفت خام و گاز طبیعی و معدن». از بررسی پتانسیل‌های صادرات ایران به مصر نیز مشاهده شد که علاوه بر فعالیت‌های تولیدی مربوط به تولید مواد شیمیایی و فرآورده‌های غذایی، مشاهده شد که سه فعالیت «تولید کاغذ و فرآورده‌های کاغذی، چاپ و تکثیر رسانه‌های ضبط شده»، «تولید ماشین‌آلات و تجهیزات طبقه‌بندی نشده در جای دیگر» و «تولید داروها و فرآورده‌های دارویی شیمیایی و گیاهی» ایران نیز پتانسیل تأمین نیاز مصر را دارد. همچنین طبق مطالعات، بخش‌های نساجی و صنعتی ایران مورد توجه کشور مصر جهت تجارت کالایی بوده است.

بر اساس الگوی پشتیبان تصمیم، ۲۳ فرصت صادراتی ایران به مصر شناسایی شده است که ایران تنها در ۴ بازار آن حضور دارد. این فرصت‌های شناسایی شده، با راهبرد توسعه صادرات هستند که اولویت‌بندی فرصت‌های واقعی صادراتی ایران به این کشور به شرح زیر است.

- سولفورها؛ پلی سولفورها، با ساخت شیمیایی مشخص یا نامشخص
- قطعاتی که منحصراً یا اساساً مشخص است و مناسب برای استفاده با ماشین‌آلات شماره‌های ۸۴۲۵ تا ۸۴۳۰
- محصولات نیمه تمام از آهن یا فولاد غیرمزوج (غیرآلیاژی)
- گرانتیت، پورفیری، بازال، ماسه سنگ و سایر سنگ‌های آهکی برای تراش یا ساختمانی، اعم از ناهمواری گرفته شده یا فقط بریده شده، به وسیله اره یا به نحوی دیگر، به صورت بلوک یا به شکل لوح مربع یا مربع مستطیل
- هیدروکربن‌های حلقه‌ای
- هیدروکربن‌های غیرحلقه‌ایی
- رنگ‌ها و جلادهنده‌ها از جمله لعاب و لاک بر پایه پلیمرهای مصنوعی یا شیمیایی

- اسید نیتریک؛ اسیدهای سولفونیتریک
 - دوغ، شیر و خامه بسته شده، ماست، کفیر و سایر شیرها و خامه‌های تخمیری یا ترش شده
 - غذاهای آماده که از پف کردن یا برشته کردن و تفت دادن غلات یا محصولات غلات به دست می‌آیند، به عنوان مثال ذرت
 - سایر ماشین‌آلات جابجایی، درجه‌بندی، تسطیح، تراش، حفاری، خرد، متراکم و یا استخراج کردن
 - دستگاه‌های نورد فلزات و غلتک‌های آنها. قطعات دستگاه‌های نورد فلزی
 - داروهایی که از دو یا چند ماده ترکیب شده با هم برای استفاده مصارف درمانی یا پیشگیری از بیماری تهیه شده
 - تیوپ‌ها، لوله‌ها و پروفیل‌های توخالی از چدن
 - تیوپ‌ها و لوله‌های مسی
 - سیم یا مفتول مسی (به استثنای سیم بخیه‌های جراحی، سیم‌های رشته‌ای، کابل‌ها، نوارهای بافته شده و مانند آن)
 - تیوپ‌ها و لوله‌های دارای سطح مقطع دایره‌ای و قطر خارجی بیش از ۴۰۶/۴ میلی‌متر
 - ظروف آهنی یا فولادی برای گاز فشرده یا مایع
 - دانه‌های بادیان، بادیان، رازیانه، تخم مرزه، تخم گشنیز، زیره سیاه یا زیره؛ اُرس
 - ریسمان محکم، ریسمان (کشتی)، طناب و کابل اعم از بافته‌شده یا گیس‌باف شده باشد یا نباشد و فرآوری شده یا نشده
 - پارچه‌های بافته شده از الیاف غیر یکسره سنتتیک از الیاف از نظر وزن حاوی بیشتر از ۸۵ درصد الیاف سنتتیک
 - پوشاک و لوازم جانبی پوشاک نوزاد، بافتنی یا قلاب‌بافی (به استثنای کلاه)
 - پیراهن‌های مردانه یا پسرانه (به استثنای بافتنی یا قلاب‌بافی، پیراهن شب، کت تک و سایر جلیقه‌ها)
- از مطالعه تجارت کالایی ایران به مصر طی سال‌های ۱۳۹۶-۱۴۰۰ مشاهده شد که ایران در کالاهایی تجارت داشته که چندان اولویت بالایی ندارند. جهت بررسی دقیق‌تر آمار و ارقام تجارت محصولات با سهم بیش از ۲ درصد در سید صادراتی ایران به مصر به پیوست طرح، جدول محصولات صادراتی ایران به کشورهای منتخب آفریقایی طی سال‌های ۱۳۹۶-۱۴۰۰ مراجعه شود.

❖ نیجریه

پرجمعیت‌ترین و بزرگترین اقتصاد در میان کشورهای قاره آفریقا براساس تولید ناخالص داخلی، نیجریه است. در سال ۲۰۲۱ جمعیت این کشور بیش از ۲۱۳ میلیون نفر و متوسط تولید ناخالص داخلی آن طی دوره ۲۰۰۰-۲۰۲۱ حدود ۳۲۶ میلیارد دلار بوده است. گفتنی است، نیجریه طی دوره مزبور متوسط رشد اقتصادی سالانه آن بیش از ۵/۲ درصد بوده است. همچنین، متوسط درآمد سرانه این کشور طی دوره فوق قریب به ۲ هزار دلار بوده است. براین اساس نیجریه به طور نسبی یکی از بازارهای بزرگ قاره آفریقا محسوب می‌شود.

نیجریه طی دوره ۲۰۱۵-۲۰۲۰ به طور متوسط سالانه حدود ۴۳/۵ میلیارد دلار واردات کالایی از دنیای خارج داشته است، که سهم ایران از آن کمتر از ۳۰ میلیون دلار است. در مقایسه با بازار کشورهای الجزایر، ساحل عاج و مصر، ایران در فعالیتهای «تولید کک و فرآورده‌های حاصل از پالایش نفت»، «تولید مواد شیمیایی و فرآورده‌های شیمیایی» و «تولید ماشین‌آلات و تجهیزات طبقه‌بندی نشده در جای دیگر» در تصاحب بازار نیجریه به نسبت بازار سه کشور دیگر بهتر عمل کرده است. در حالی که همچنان این پتانسیل وجود دارد که سهم بازاری خود را به خصوص در صادرات فعالیتهای «تولید مواد شیمیایی و فرآورده‌های شیمیایی» و «تولید کک و فرآورده‌های حاصل از پالایش نفت» افزایش دهد. در بررسی ده فعالیت با سهم بالا در سبد وارداتی نیجریه از دنیای خارج، مشاهده می‌شود که ایران علاوه بر دو فعالیت فوق، پتانسیل گسترش صادرات در فعالیتهای «تولید فرآورده‌های غذایی، انواع آشامیدنی‌ها و توتون و تنباکو»، «تولید فلزات پایه» و «کشاورزی و جنگلداری» را دارد.

سبد وارداتی نیجریه از دنیا مبین آن است که این کشور به طور عمده کالاهای مرتبط با پنج فعالیت «تولید کک و فرآورده‌های حاصل از پالایش نفت»، «تولید ماشین‌آلات و تجهیزات طبقه‌بندی نشده در جای دیگر»، «تولید مواد شیمیایی و فرآورده‌های شیمیایی»، «تولید فرآورده‌های غذایی، انواع آشامیدنی‌ها و توتون و تنباکو»، و «ساخت محصولات رایانه‌ای، الکترونیکی و نوری» را وارد می‌کند. از بررسی پتانسیل‌های صادرات ایران به نیجریه نیز مشاهده شد که علاوه بر فعالیتهای تولیدی مربوط به تولید کک و فرآورده‌های حاصل از پالایش نفت، تولید مواد شیمیایی و فرآورده‌های غذایی و تولید فرآورده‌های غذایی، انواع آشامیدنی‌ها و توتون و تنباکو مشاهده شد که دو فعالیت «تولید فلزات پایه» و «کشاورزی و جنگلداری» ایران نیز پتانسیل تأمین نیاز نیجریه را دارد. همچنین بر اساس مطالعات، بخش‌های زمین‌شناسی و معدن ایران مورد توجه کشور نیجریه بوده و برای این کشور بخش‌های فناوری، نرم‌افزار، الکترونیک، رایانه، صنایع غذایی، حمل‌ونقل و کشاورزی ایران مورد اقبال قرار گرفته است. همچنین، توسعه شبکه برق و بخش بهداشت نیجریه مورد توافق دو طرف بوده است.

بر اساس الگوی پشتیبان تصمیم، ۱۲ فرصت صادراتی ایران به نیجریه شناسایی شده است که ایران تنها در ۵ بازار آن حضور دارد و سهم بازاری ایران در این بازارها بسیار ناچیز و نزدیک به صفر است. این فرصت‌های شناسایی شده، با راهبرد حفظ

موقعیت بازار (دو محصول اول) و توسعه صادرات (۱۰ محصول بعدی) هستند که اولویت‌بندی فرصت‌های واقعی صادراتی ایران به این کشور به شرح زیر است.

- دستگاه‌های برقی برای تغییر فاز، قطع و وصل یا محافظت از مدارهای برقی یا برای ایجاد اتصالات برای مثال کلید، فیوز، برق‌گیر، محدودکننده ولتاژ، مسدودکننده افزایش ناگهانی ولتاژ، دوشاخه‌های اتصال و سایر اتصال‌دهنده‌ها
- مقره‌های عایق برق از هر ماده‌ای (به استثنای اتصالات عایق)
- ماشین‌آلات تمیز کردن، پاک کردن، دسته‌بندی یا دانه‌بندی و درجه‌بندی بذر، غلات یا سبزیجات غلافدار خشک کرده
- کوره‌ها، تنورها و اجاق‌های صنعتی یا آزمایشگاهی، غیربرقی از جمله زباله‌سوز (به استثنای خشک‌کن)
- سایر مبلمان و قطعات آن (به استثنای صندلی و پزشکی، جراحی، دندانپزشکی یا دامپزشکی)
- توربین‌های بخار آب و سایر توربین‌های بخار؛ بخش‌هایی از آن
- ورقه‌ساز با غلتک یا سایر ماشین‌غلتک پیچ (غیر از آن‌هایی که برای فلزات یا شیشه باشد) و غلتک‌های آن‌ها
- مخازن آب، مخازن، خمره‌ها و ظروف مشابه از آهن یا فولاد برای هر ماده‌ای
- دوربین‌های دوچشمی، دوربین تک‌چشمی، تلسکوپ‌های نجومی و سایر تلسکوپ‌های نوری و دستگاه‌های نجومی و پایه‌های آن

- تیوپ‌ها و لوله‌های دارای سطح مقطع دایره‌ای و قطر خارجی بیش از ۴۰۶/۴ میلی‌متر
 - پارچه‌های بافته شده از نخ‌های فلزی و پارچه‌های بافته شده از نخ فلزی شده مشمول شماره ۵۶۰۵
 - دفاتر ثبتی، دفاتر حسابداری، دفترچه، دفتر سفارش، دفاتر رسید، برگه نامه و دسته کاغذهای یادآوری، دفترچه یادداشت
- از مطالعه تجارت کالایی ایران به نیجریه طی سال‌های ۱۳۹۶-۱۴۰۰ مشاهده شد که ایران در کالاهایی تجارت داشته که چندان اولویت بالایی ندارند. جهت بررسی دقیق‌تر آمار و ارقام تجارت محصولات با سهم بیش از ۲ درصد در سبد صادراتی ایران به نیجریه به پیوست طرح، جدول محصولات صادراتی ایران به کشورهای منتخب آفریقایی طی سال‌های ۱۳۹۶-۱۴۰۰ مراجعه شود.

❖ آفریقای جنوبی

آفریقای جنوبی با جمعیت حدود ۶۰ میلیون نفر در سال ۲۰۲۱ ششمین کشور پرجمعیت قاره آفریقا به شمار می‌رود. همچنین، متوسط تولید ناخالص داخلی این کشور طی دوره ۲۰۰۰-۲۰۲۱ با اختلاف کمتر از ۲ میلیارد دلار نسبت به نیجریه، در جایگاه دوم در میان کشورهای آفریقای قرار دارد. به بیان دیگر، میانگین تولید ناخالص داخلی آن حدود ۳۲۴ میلیارد دلار بوده است. گفتنی است، متوسط رشد اقتصادی این کشور طی همین دوره حدود ۲/۴ درصد بوده است. با این وجود، در دوره مزبور متوسط درآمد سرانه این کشور قریب به ۶،۴۰۰ دلار بوده است (جایگاه ششم در میان قاره آفریقا).

آفریقای جنوبی طی دوره ۲۰۱۵-۲۰۲۲ به طور متوسط سالانه بیش از ۸۰ میلیارد دلار واردات کالایی از دنیای خارج داشته است، که سهم ایران از آن حدود ۷۰ میلیون دلار است، ایران در فعالیتهای «تولید مواد شیمیایی و فرآورده‌های شیمیایی»، «تولید کک و فرآورده‌های حاصل از پالایش نفت»، «تولید ماشین‌آلات و تجهیزات طبقه‌بندی نشده در جای دیگر» و «تولید فرآورده‌های غذایی، انواع آشامیدنی‌ها، توتون و تنباکو» در تصاحب بازار آفریقای جنوبی به نسبت سایر کشورهای منتخب بهتر عمل کرده است. این در حالی است که همچنان این پتانسیل وجود دارد که سهم بازاری خود را به خصوص در صادرات فعالیتهای «تولید کک و فرآورده‌های حاصل از پالایش نفت» و «تولید فرآورده‌های غذایی، انواع آشامیدنی‌ها و توتون و تنباکو» افزایش دهد.

سبد وارداتی آفریقای جنوبی از دنیا مبین آن است که این کشور به طور عمده کالاهای مرتبط با پنج فعالیت «ساخت محصولات رایانه‌ای، الکترونیکی و نوری»، «تولید مبلمان، سایر مصنوعات طبقه‌بندی نشده در جای دیگر و تعمیر و نصب ماشین‌آلات و تجهیزات»، «تولید مواد شیمیایی و فرآورده‌های شیمیایی»، «تولید ماشین‌آلات و تجهیزات طبقه‌بندی نشده در جای دیگر» و «استخراج نفت خام و گاز طبیعی و معدن» را وارد می‌کند. از بررسی پتانسیل‌های صادرات ایران به آفریقای جنوبی نیز مشاهده شد که «تولید کک و فرآورده‌های حاصل از پالایش نفت»، «تولید فرآورده‌های غذایی، انواع آشامیدنی‌ها و توتون و تنباکو» و «تولید کاغذ و فرآورده‌های کاغذی، چاپ و تکثیر رسانه‌های ضبط شده» ایران نیز پتانسیل تأمین نیاز آفریقای جنوبی را دارد. همچنین طبق مطالعات، محصولات پتروشیمی، آسفالت، محصولات غذایی، فرآورده‌های نفتی، قطعات یدکی خودرو و برق ایران مورد توجه کشور آفریقای جنوبی بوده است.

بر اساس الگوی پشتیبان تصمیم، ۱۴ فرصت صادراتی ایران به آفریقای جنوبی شناسایی شده است که ایران تنها در ۵ بازار آن حضور دارد و سهم بازاری ایران در این بازارها بسیار ناچیز و نزدیک به صفر است. این فرصت‌های شناسایی شده، با راهبرد حفظ موقعیت بازار (دو محصول اول) و توسعه صادرات (۱۲ محصول بعدی) هستند که اولویت‌بندی فرصت‌های واقعی صادراتی ایران به این کشور به شرح زیر است.

- گوگرد، تصعید شده یا رسوب داده شده؛ گوگرد کلوئیدی
- ستهای متشکل از پارچه و نخ بافته شده، خواه با لوازم جانبی یا بدون لوازم جانبی، برای آرایش

- پلیمرهای پروپیلن یا سایر الفین‌ها در اشکال اولیه
 - کربن؛ «کربن سیاه و سایر اشکال کربن»
 - نمد، فرآوری یا آغشته شده یا نشده، روکش شده، پوشانده شده یا چند با چند لایه پوشانده شده
 - سرباره، تفاله، رسوبات و سایر ضایعات حاصل از ساخت آهن یا فولاد (به استثنای دانه‌بندی ...)
 - ماشین‌آلات برای کار روی سنگ، سرامیک، بتن، آزبست سیمان یا مواد معدنی
 - دستگاه‌های نورد فلزات و غلتک‌های آنها. قطعات دستگاه‌های نورد فلزی
 - محصولات تخت نورد شده از آهن یا فولاد غیرممزوج (غیرآلیاژی)، با عرض بیشتر از ۶۰۰ میلی‌متر، نورد سرد
 - مفتول و سیم‌های رشته‌ای، کابل‌ها، نوارهای بافته شده و مانند آن از جنس آلومینیوم (به استثنای محصولات الکتریکی)
 - سولفیدها، تیوسولفات‌ها
 - ظروف سرامیکی برای مصارف آزمایشگاهی، شیمیایی یا سایر مصارف فنی؛ تشت سرامیکی، وان و موارد مشابه
 - نخ‌های رشته‌ای دست‌ساز برای خرده‌فروشی (به استثنای نخ دوخت)
 - تسمه‌های انتقال یا نقاله یا تسمه‌های پارچه‌ای اعم از فرآوری شده یا اشباع
- از مطالعه تجارت کالایی ایران به آفریقای جنوبی طی سال‌های ۱۳۹۶-۱۴۰۰ مشاهده شد که ایران در کالاهایی تجارت داشته که چندان اولویت بالایی ندارند. جهت بررسی دقیق‌تر آمار و ارقام تجارت محصولات با سهم بیش از ۲ درصد در سبد صادراتی ایران به آفریقای جنوبی به پیوست طرح، جدول محصولات صادراتی ایران به کشورهای منتخب آفریقای طی سال‌های ۱۳۹۶-۱۴۰۰ مراجعه شود.

❖ تانزانيا

تانزانيا پنجمین کشور پرجمعیت قاره آفریقا است. این کشور در سال ۲۰۲۱ حدود ۶۳/۵ میلیون نفر بوده است. متوسط تولید ناخالص داخلی این کشور طی دوره ۲۰۰۰-۲۰۲۱ حدود ۳۶ میلیارد دلار بوده است. همچنین، طی این دوره به طور متوسط سالانه حدود ۶ درصد رشد کرده است. با توجه به جمعیت بالای این کشور و تولید ناخالص داخلی کم آن با وجود رشد اقتصادی بالا، متوسط درآمد سرانه این کشور طی دوره مزبور کمتر ۸۰۰ دلار بوده است. لذا، بازار مصرف تانزانيا با وجود جمعیت بالای آن، بزرگ ارزیابی نمی‌شود.

طی دوره ۲۰۱۵-۲۰۲۲ تانزانيا به طور متوسط سالانه حدود ۱۰ میلیارد دلار واردات کالایی از دنیای خارج داشته است، که حدود ۳۶ میلیون دلار آن را کالاهای ساخت ایران تشکیل می‌دهد. به بیان دیگر، واردات کالایی این کشور از ایران حدود چهار دهم (۴/۰) درصد کل واردات کالایی آن را تشکیل می‌دهد. همانطور که پیش‌تر اشاره شد، ایران پتانسیل گسترش صادرات در فعالیت‌های «تولید مواد شیمیایی و فرآورده‌های شیمیایی»، «تولید فلزات پایه» و «تولید منسوجات، پوشاک، چرم و فرآورده‌های وابسته» را دارد.

سبد وارداتی تانزانيا از دنیا مبین آن است که این کشور به طور عمده کالاهای مرتبط با پنج فعالیت «تولید کک و فرآورده‌های حاصل از پالایش نفت»، «تولید مواد شیمیایی و فرآورده‌های شیمیایی»، «تولید ماشین‌آلات و تجهیزات طبقه‌بندی نشده در جای دیگر»، «تولید وسایل نقلیه موتوری، تریلر و نیم تریلر» و «تولید فلزات پایه» را وارد می‌کند. از بررسی پتانسیل‌های صادرات ایران به تانزانيا نیز مشاهده شد که علاوه بر تولید مواد شیمیایی و فرآورده‌های شیمیایی، «تولید فرآورده‌های غذایی، انواع آشامیدنی‌ها و توتون و تنباکو» و «تولید کاغذ و فرآورده‌های کاغذی، چاپ و تکثیر رسانه‌های ضبط شده» ایران نیز پتانسیل تأمین نیاز تانزانيا را دارد. همچنین طبق مطالعات، بخش‌های شیلات، کشتیرانی، حمل و نقل، نفت و گاز، کشاورزی، راه‌سازی، بهداشت و داروسازی مورد توجه دو کشور جهت تجارت بوده است.

بر اساس الگوی پشتیبان تصمیم، ۱۲ فرصت صادراتی ایران به تانزانيا شناسایی شده است که ایران تنها در ۴ بازار آن حضور دارد. اولویت‌بندی فرصت‌های واقعی صادراتی ایران به تانزانيا به شرح زیر است.

- ماشین‌آلات مرتب‌سازی و جور کردن، غربالگری، جداسازی، شستشو، خرد کردن، آسیاب کردن، مخلوط کردن یا ورز دادن خاک، سنگ، کلوخه‌ها یا سایر مواد معدنی به شکل جامد (از جمله پودر یا خمیر)؛ ماشین‌آلات به هم فشردن، شکل دادن یا قالب‌گیری کردن سوخت‌های معدنی جامد، خمیرهای سرا
- قطعاتی که منحصراً یا اساساً مشخص است و مناسب برای استفاده با ماشین‌آلات شماره‌های ۸۴۲۵ تا ۸۴۳۰
- تیوپ‌ها، لوله‌ها و پروفیل‌های توخالی از چدن
- ابزارهای اندازه‌گیری یا بررسی وسایل و ماشین‌آلات که در جای دیگری در فصل ذکر نشده است.
- اسانس‌های روغنی، گرفته شده از ترپن یا نه، جامد خالص، صمغ‌های استخراج شده
- موم‌های مصنوعی و موم‌های آماده
- ورقه‌های شیشه‌ای، کشیده یا دمیده شده، اعم از اینکه دارای مواد جاذب، بازتابنده یا منعکس‌کننده باشند یا نباشند

- مواد اصطکاکی و قطعات سایش و اشیاء مربوط به آنها مانند ورق، رول، نوار، حلقه، دیسک، واشر، بالشتک
 - نخ‌های دوخت رشته‌ای (دسته الیاف) از پسماند الیاف کتان سنتتیک طبق پانوشت ۱ در فصل ۵۵
 - پارچه‌های بافته‌شده عمدتاً حاوی الیاف سنتتیک غیر یکسره اما کمتر از ۸۵ درصد الیاف سنتتیک وزنی، ترکیبی عمدتاً یا منحصراً با پنبه مخلوط شده، که وزن هر متر مربع آن‌ها از ۱۷۰ گرم بیشتر باشد.
 - پنبه، پنبه‌زنی شده یا شانه شده
 - سیم خاردار از آهن یا فولاد؛ حلقه پیچ خورده یا یک سیم مسطح، خاردار یا بدون خار و شل
- از مطالعه تجارت کالایی ایران به تانزانیا طی سال‌های ۱۳۹۶-۱۴۰۰ مشاهده شد که ایران در کالاهایی تجارت داشته که چندان اولویت بالایی ندارند. جهت بررسی دقیق‌تر آمار و ارقام تجارت محصولات با سهم بیش از ۲ درصد در سبد صادراتی ایران به تانزانیا به پیوست طرح، جدول محصولات صادراتی ایران به کشورهای منتخب آفریقایی طی سال‌های ۱۳۹۶-۱۴۰۰ مراجعه شود.